

Mászlai Olga: Az idők non-formális és informális tanulásának főbb színterei, lehetőségei

Bevezetés

Az idők tanulásával, művelődésével foglalkozó tudomány a gerontagógia, amely a felnőttoktatás egy speciális területe, ezzel együtt az élethosszig tartó tanulás része.

Az időknek a nyugdíjba vonulás után megnövekedett szabadidejükben lehetőségük van intellektuális, kulturális igényeik kielégítésére. Az ismeretek további bővítése alapfeltétele a sikeres megöregedésnek, ugyanis hogyha valaki aktív szellemi életet él, azzal lassíthatja a mentális öregedést, ezen felül pedig a testi funkciókra is pozitív hatással van (Boga 2000).

Azonban elmondhatjuk azt is, hogy az időskori tanulásnak nem csak egyéni szinten van fontos szerepe, hanem a társadalmilag is.

Az idők csak akkor tudnak aktív, cselekvő résztvevői lenni a társadalomnak, ha folyamatosan tájkozódhatnak, kapcsolatokat alakítanak ki és tartanak fent, szervezetekhez, közösségekhez tartoznak, és ezek segítségével kevesebb esélyük van az elszigetelődésre, az elmagányosodásra, és tovább tudnak integráltan maradni a társadalomban (Gelencsér 2006).

A művelődés időskorban is fontos szerepet kaphat, illetve kell, hogy kapjon. A művelődési tevékenység fontos eleme a kulturális javak elsajátítása, ehhez szükséges a személyi aktivitás, és ennek eredményeképpen gazdagodik a személyiség. A művelődésnek különböző területeit különböztetjük meg. Először is a spontán formálódás lehetőségeit, amelyek lényegében az élet minden területén megjelenő, nem tudatos, szándékos tanulást foglalják magukba. A regeneratív, szórakoztató művelődéshez tartoznak a rekreációs fizikai tevékenységek, séta, kirándulás, sport, illetve a művészeti élmények különböző szintű átélése és elsajátítása (pl. színház, zenehallgatás). Végül beszélhetünk a nevelésről, önnevelésről, a képzésről és önképzésről, a céltudatos tanulásról, művelődésről (Hidyné 1989).

Az időskori tanulás fontossága esetén meg kell említenünk azt is, hogy a tökéletes egészségi állapot nem csak a fizikai téren valósul meg, mivel az intellektuális képességek foglalkoztatása ugyanannyira fontos, mint a testi erő, energiák működése. A tanulásnak, művelődésnek,

kultúrának minden életszakaszban megvannak a maguk feladataik, funkcióik, így az időskorban is meghatározóak lehetnek. A nem megfelelő testi-lelki tevékenykedés az időseket érintő egyik legnagyobb veszély. Ez ugyanis az aktivitás hiányához, a tétlenséghez vezet, amiből kialakulhatnak a lelki problémák, amelyek pedig a testi-lelki hanyatlás gyorsulását eredményezhetik. A művelődésnek számos formája van, amelyek tartalmas, szép órákat jelenthetnek az időseknek, emellett pedig a világgal, a környezettel való kapcsolatokban is segíthetnek. Sikerélményt, önbizalmat és jó érzést élhetnek át ezen alkalmak kihasználásával (Hidyné 1989).

Művelődési házak

Az első kulturális intézmény, amelyet fontos kiemelni, a művelődési ház, amely számos lehetőséget nyújt minden korosztálynak, így az időseknek is a szabadidő hasznos eltöltésére. Az általuk nyújtott számos program segítségével társaságban lehetnek az idősek, barátságok szövődhetnek, új ismereteket szerezhetnek. Ez az egyik olyan fontos színtér, ahol az időskori tanulás non-formális és informális módon egyaránt megvalósul.

A művelődési házak sokoldalú, önálló közművelődési tevékenységet végeznek, közös tevékenységet folytatnak egyéb kulturális intézményekkel, szervezetekkel, és segítik azok kulturális rendezvényeit, de más közművelődési intézmények számára is helyet adnak különböző programjaik lebonyolítására (Kormos 1999).

A művelődési ház feladatai közé tartozik, hogy biztosítsa a közös művelődés és szórakozás feltételeit, emellett pedig erős közösségformáló szerepe is van. A különböző közösségi programok lehetőséget adnak az azonos érdeklődésű emberek találkozására, a szabadidő kulturált eltöltésére és a szórakozásra. Ezek az intézmények teret adnak az alkotótevékenység kibontakoztatására is, a művészet és tudomány eredményeinek mélyebb megértésére, elsajátítására a különböző klubok, szakkörök, tanfolyamok keretein belül. A művészethez kapcsolódóan amatőr csoportok, körök alakulhatnak, amelyek mellett, hogy egyéni kedvtelésből valósulnak meg, erős közösségnevelő hatással bírnak (Kormos 1999).

A művelődési házak céljaiként megjelenik az általános műveltség, a szakmai és hétköznapi tudás fejlesztése mellett az emberi képességek sokoldalú formálása és a kreativitás, tehetség kibontakoztatása is. A lokális, helyi igények kielégítésére kulturálódási alkalmakat, tanulási lehetőségeket biztosítanak, köztük különböző programokat, szabadidős elfoglaltságokat, képzéseket és tanfolyamokat is. Fontos elemét adják azok a foglalkozások, ahol a kreativitás kibontakoztatására van lehetőség, ilyen pl. a tánc, zene, művészeti foglalkozások, kézművesség, stb. Ezek az alkalmak kulturális szempontból is fontosak, emellett pedig jótékony hatással vannak az egyén munkavégzésére, innovációs képességére és szellemi fejlődésére is (Torgyik 2013).

A művelődési házak fő látogatói közé tartoznak az idősek. Az intézmények által nyújtott lehetőségek fontos szerepet játszanak a mindennapjaikban, hiszen a különböző programokon való részvétel segíti a magány oldását, az unalom elűzését, az értékesség, fontosság tudatának rendszeres megélését. Az idősek életében új célok jelenhetnek meg, és pótolhatják a korábban nem teljesített művelődési vágyaikat is. A közösséghez tartozás érzését élhetik meg a nyugdíjas klubokhoz, civil szervezetekhez való csatlakozással. Az intézmények rendszerint együttműködnek a nyugdíjasok öntevékeny csoportjaival, és teret nyújtanak a nyugdíjas klubok, idősekkel foglalkozó civil szervezetek programjainak, rendezvényeinek. (Torgyik 2013)

Fontosnak tartom, hogy a harmadik generáció tagjai kihasználják a művelődési házak és civil szervezetek által nyújtott lehetőségeket, ugyanis minél aktívabban vesznek részt ezeken az alkalmakon, annál pozitívabb időskort élhetnek meg. Ezek segítséget jelenthetnek számukra, hogy ne érezzék magukat egyedül, hogy korábbi vágyaikat megvalósítsák, amelyekre idő hiányában vagy más ok miatt nem volt lehetőségük, esetleg új dolgokat próbálhassanak ki.

Az idősök azonban nem csak szórakozás szempontjából veszik igénybe a művelődési házak programjait, hanem a non-formális tanulás, a tanfolyamok terén is érdeklődőnek bizonyulnak. Ezek a lehetőségek számukra örömet adnak, növelik az önbizalmukat, annak köszönhetően, hogy ezeken az alkalmakon új képességeket, ismereteket szerezhettek. A művelődési házakban szervezett közösségi programok fontos szerepet játszanak az idősök életében, jó hatással vannak a korral járó testi-lelki problémákra is. Az idősöknek szóló programok lehetnek alulról szerveződők, de akár szakemberek, pl. andragógus, művelődésszervező által szervezett alkalmak is. Ez utóbbi motiváló hatással lehet az idősökre, és erősítheti az önkezdemenyezést is (Torgyik 2013).

Úgy gondolom, fontos támogatnunk az idősöket a tanulás terén. Az élethosszig tartó tanulás formális keretek között is egyre elterjedtebb, és ahhoz, hogy ez teljes egészében megvalósuljon, a harmadik generációnak is részt kell vennie benne hazánkban is.

Könyvtárak, mint tanulási színterek

A könyvtárak a közgyűjtemények csoportjába sorolhatóak. Egyrészt a kulturális fogyasztás színhelyeit képezik, másrészt pedig rendszerezett adatbázist takarnak, amelyek rendelkeznek elektronikus kapcsolódási lehetőségekkel (Sári 2007).

Feladatai közé tartozik, hogy részt vegyen a művelődési igények fejlesztésében, kialakításában, kielégítésében, a műveltség terjesztésében és hogy teret nyújtson a szabadidő hasznos eltöltésének. Feladata még a kutatási, fejlesztési, közművelődési, stb. tevékenységek szakirodalmi igényeinek kielégítése, és hogy a kultúra, a tudományos kutatások szempontjából jelentős könyvtári anyagokat megőrizze és hozzáférhetővé tegye mindenki számára (Kormos 1999).

A könyvtáraknak, az olvasásnak jelentős szerepe van az élethosszig tartó tanulásban, így az idősök életében is fontos elemként jelenik meg. Maga az olvasás egy élményt nyújt, kultúraterjesztő funkciója van, emellett pedig készségfejlesztő, nevelő erővel bír. Segít a tanulmányok folytatásában, a szabadidő hasznos eltöltésében, kikapcsolódási lehetőséget biztosít. A könyvtárak közösségi színtérként is szolgálnak, társas összejövetelei fontosak az idősök számára is, ugyanis ezek közösségépítő funkcióval bírnak. Gazdag programkínálatot nyújtanak ezek az intézmények, ide tartozik pl. az író-olvasótalálkozó, irodalmi és olvasókör, könyvbarátkör, könyvklub, kiállítás, de akár vitaestekre, filmvetítésre is van lehetőség (Torgyik 2013).

Az idősök olvasási szokásait nagyban befolyásolják a testi, fizikai képességeik, mint a látás, a koncentráció képesség, amelyek az idő teltével romlanak, gyengülnek, így nehezítik az olvasási tevékenységet. Ezért is lehet, hogy szívesebben vesznek a kezükbe egy újságot, folyóiratot, rövidebb jellegű olvasmányokat, mert egy-egy regény számukra már megterhelő, hosszú lehet. Emellett pedig aki esetleg mozgásában is korlátozott, szintén hátrányosabb helyzetben van, vegyük a legalapvetőbb problémát: nehezebben jut el a könyvtárba vagy a könyvesboltba, és az internetes rendelés még nem annyira elterjedt körökben.

Erre a problémára nyújtott megoldást a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, amelynek egy szolgáltatása a Könyvet Házhoz nevet viseli. Ennek a célja, hogy a rászoruló, beteg, mozgásukban korlátozott idős emberek számára ingyenes biztosítsák a könyvtári könyvek házhoz szállítását. Az olvasó listát kap a kölcsönözhető dokumentumokról, a könyvtáros segít a következő kiválasztásában, és eljuttatja neki (Torgyik 2013; Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár honlapja 2015).

Múzeumok, mint tanulási színterek

Szintén a közgyűjtemények kategóriájába sorolhatóak a múzeumok is. A kulturális, tudományos, közművelődési intézmény a történelmi múlt és a jelen élet kultúrájával kapcsolatos anyagi és szellemi termékeket, muzeális emlékeket gyűjt, gondoskodik azok megőrzéséről, gyűjteményeit feldolgozza és kiállításain bemutatja. A múzeumokban jellemző tevékenységek között megtalálhatóak a kiállítások (állandó, időszakos, vándor), tárlatvezetések, baráti körök, honismereti és helytörténeti munkák, és más programok is (Kormos 1999).

Jellemző az idősök körében is, hogy alakulnak baráti körök a múzeum falain belül, akik közös érdeklődéssel bírnak. Megvalósulhat egyesületi vagy klub formában, de lehet csak egy közös tevékenység, mint a múzeumok aktív látogatása, vagy akár gyűjtőtevékenység köti őket össze (Kormos 1999).

A múzeumok elsődleges feladata, azaz a felhalmozott kulturális javak gyűjtése, megőrzése és bemutatása mellett ma már a tanulásnak is fontos szerepe van (Torgyik 2013, Palotainé 2003), az önálló tanulásnak és az ismeretszerzésének egyfajta színtereként is megjelenik (Sári 2007).

Manapság a múzeumok is jelentősen részt vesznek az élethosszig tartó tanulásban, ugyanis már itt is megjelennek az oktatási, nevelési feladatok. Gazdag tanulási, szórakoztatási kínálatukkal lehetőséget teremtenek minden korosztály számára, hogy aktív elfoglaltságban legyen részük. Programjaikkal, foglalkozásaikkal a non-formális és informális tanulásnak is helyet adnak, emellett pedig az aktív kikapcsolódás és szórakozás is megjelenik. A korábbi vizuális eszközök mellett ma már számos interaktív program is jelen van az intézményekben, amelyekkel még élvezhetőbbé teszik a múzeumi látogatásokat. A múzeumi foglalkozásokon a gyerekeknek, felnőtteknek és az idősebbeknek is lehetőségük van a szabadidő hasznos eltöltésére. A foglalkozások mellett számos programot is szerveznek múzeumi kereteken belül. Ismeretterjesztő előadásokat, vitaesteket, pódiumbeszélgetéseket tartanak, vetélkedőket, kvízzjátékokat, történelmi játékokat rendeznek, de megjelennek a kézműves foglalkozások, drámajáték, népi kulturális szokások, hagyományok bemutatása is a kínálat között. A non-formális tanulásra is lehetőséget biztosítanak, így indítanak szakmai és szabadidős tanfolyamokat, kurzusokat, megjelenik a szabadegyetem is, valamint számos szakkör, kutatókör is indul a múzeumi falak között (Torgyik 2013).

Ebből is láthatjuk, hogy egyre szélesebb körben, már a múzeumokban is megjelenik a non-formális tanulás, amelyen az idősök is részt vehetnek. A közös érdeklődésű emberek itt találkozhatnak, bővíthetik ismereteiket, esetleg további közös programokat szervezhetnek.

Különböző motivációi lehetnek az idősöknek, amiért szeretnek múzeumba járni, a foglalkozásokon részt venni. Új kapcsolatokat alakíthatnak ki, a közösségi találkozás, a társasági élet nagyon fontos számukra. Önkéntes programokba, feladatokba kapcsolódhatnak be, amely által hasznosnak érezhetik magukat. A felnőttoktatási és kulturális programokon keresztül fejleszthetik tudásukat, képességeiket, újabb és újabb ismereteket sajátíthatnak el. Nagyban motiválja őket az aktivitás, az

örömmel végzett tevékenység, az élményszerű tanulás (Torgyik 2013).

Számos múzeumban bevonják az időseket a különböző programokba, úgy, hogy saját élettapasztalataikkal, történeteikkel színesíteni tudják a fiatalabbak számára a múzeumi látogatást. Például a Budapesten található Holokauszt Emlékközpont foglalkozásain is megjelennek az idősek, ahol személyesen megélt történeteket mesélnek a második világháborúról, a koncentrációs táborokról, a bujkálásokról, ezzel hitelesebbé téve a tanórán tanultakat. A múzeumokhoz kapcsolódóan megemlíthetjük még a több településen is megjelenő helytörténeti kiállítást, amely nagyrészt az idősek aktivitásának köszönhetően jön létre. Régi fényképek, tárgyak gyűjtésével és nyilvánossá tételével gazdagítják a lokális hagyományőrzést. Az idősek ez által a hasznosság, a fontosság és megbecsülés érzését élhetik át, ezért örömmel vesznek részt benne (Torgyik 2013).

A média szerepe az idősek életében

A média fontos szerepet játszik a formális, non-formális és informális tanulásban egyaránt. A rádió, televízió, majd később az internet megjelenésével és terjedésével új helyzet alakult ki a szórakozás, művelődés és a tanulás terén is. A gyorsan terjedő, és ma már szinte minden háztartásban megjelenő televíziós és rádiós műsorok már nem csak szórakoztatnak, hanem tanítanak, tájékoztatnak, formálják az értékrendszerünket, és ezek mellett fontos szerepet játszanak a kulturális javak közvetítésében is az emberek számára. Ezek az eszközök mind a formális oktatásban, mind az informális tanulásban megjelennek, kezdve a rádió- és tévéegyetemekkel, oktatócsatornákkal, a tudományos ismeretterjesztő műsorok és nyelvtanulást segítő programokon át egészen a tájékoztató, szórakoztató műsorokig. Ezek mind tanulásra adnak alkalmat (Torgyik 2013).

A rádió is rendelkezik közművelődési funkcióval. Két fő feladata a kultúraterjesztés és a tájékoztatás, hírközlés. Egy olyan tömegkommunikációs eszköz, amely tájékoztat, ismeretet ad át, nevel és szórakoztat is egyben, ismeretterjesztő, oktató, művészeti, kulturális tevékenységet folytat (Kormos 1999).

A rádió után megjelent a televízió, amely azóta is nagy hatással van az emberek mindennapjaira. Fő profilja az ismeretterjesztés, a politikai tájékoztatás és a szórakoztatás. Ez a tömegkommunikációs eszköz kitölti az emberek szabadidejének jelentős részét, erős ízlésformáló hatással bír, megváltoztathatja az életmódot (Kormos 1999).

A tudományos ismeretterjesztő műsorok széles skálájából válogathatunk, rengeteg témájú program van, pl. egészség, pszichológia, gasztronómia, életmód, fogyasztóvédelem, utazás, politika, jog, lakberendezés, stb., amelyek közül az idősek is találhatnak kedvükre valót, és amellyel az informális tanulás az ő esetükben is megvalósul. Ezen kívül pedig az idősek körében is kedvelt televíziós vetélkedőket is kiemelhetjük, amelyek mindenki számára az általános műveltség fejlesztésére is alkalmasak (Torgyik 2013).

A nyomtatott sajtóban is találkozhatunk kifejezetten időseknek szóló darabokkal. Ilyen pl. a Nyugdíjas Élet című kéthavonta megjelenő életmódmagazin, amelyben találhatunk egészség-megőrzési, gondozási, tudományos-népszerűsítő és gasztronómiai írásokat, de akár kulturális fesztiválokról szóló beszámolókat is. Egy másik lap a KORhatár Magazin szintén kifejezetten időseknek szól. Havonta jelenik meg, olvashatnak benne sztárinterjúkat, egészségről, tudományról, sportról és közérdekű információkról is. A szerkesztők ügyelnek arra, hogy jól olvasható legyen az

idősek számára is (nagyobb betűméret, sok kép) (Jászberényi 2009).

Az idősek leginkább a televízióból és rádióból tájékozódnak a világról, amellet pedig az újságoknak, folyóiratoknak lehet nagyobb szerepe. Az internethasználat még kevésbé jellemző az ő korosztályuknál.

Azonban az internetet használó idősek számos olyan lehetőséggel találkozhatnak, amelyek alkalmat adnak a tanulásra, kultúrafogyasztásra, művelődésre, szórakozásra, tájékozódásra és a másokkal való kapcsolattartásra is (Torgyik 2013).

A közművelődési intézmények is sokat tehetnek azért, hogy az idősekhez is eljussanak a számítógép, a világháló nyújtotta lehetőségek. Életviláguk, felfogásuk nagyban megváltozhat, ha elsajátítják az elektronikus írástudás képességét. A Budapesti Művelődési Központ által meghirdetett Kattints rá, Nagy! program ebben sokat segíthet, ugyanis ennek keretében számítástechnikai és internet használati ismereteket adnak át az idősek számára (Torgyik 2013).

Az internet használatának megtanulása egy új világot nyit meg az idősek számára. Rengeteg dolog elérhetővé válik számukra, ami korábban nem volt az. Számos új lehetőség, mint az online kapcsolattartás, filmnézés és zenehallgatás, online vásárlás, jegyvásárlás stb. megváltoztathatja mindennapjaikat.

A turizmus, az utazás jótékony hatása az idősekre

A nyugdíjba vonulással az időseknek megnövekedik a szabadidejük, így több lehetőségük van a kirándulásokra, utazásokra, ugyanakkor ezt anyagi gondjaik miatt nem biztos, hogy ki tudják használni.

Az utazást rendszerint hasznos és örömteli tevékenységként élhető meg, a szabadidő kellemes eltöltésére nyílik lehetőség ez idő alatt. A környezetváltozás mindig valamilyen új élménnyel párosul, kielégíti a különböző szükségleteket, emellett pedig a hasznosságáról is beszélhetünk, ugyanis olyan dolgok szerezhetőek a turizmus során, amelyeket később kamatoztatni is lehet: a műveltség bővül, új kapcsolatok szerezhetőek, a szervezet regenerálódik, stb. (Michalkó-Kiss-Kovács 2008).

A turizmusnak egyrészt nagy szerepe van az egyének személyiségfejlődésében, másrészt pedig a tanulás területén is. Úgy is mondhatnánk, hogy az utazások során a tapasztalati tanulásnak köszönhetően fejlődik személyiségünk. Az egyik legalapvetőbb, hogy amikor valaki elutazik valahova, akkor egy új kultúrát szeretne megismerni, ezzel pedig a toleranciát, a nyitottságot, az elfogadást növelheti magában más népek felé (Torgyik 2013).

Gyakran már az utazás előtt megkezdődik az ismeretszerzési folyamat, amikor az utazni vágyók kitűzik az úti célt, elkezdenek utána olvasni, tájékozódni az adott területről, térképeket, útikönyvet vásárolnak, esetleg szótárat és pár szót megtanulnak az adott nyelven. Az utazások során bővíthetik ismereteiket, általános műveltségüket. Eljuthatnak az iskolai évek tanulmányaihoz kapcsolódó helyszínekre, kastélyokba, csatahelyszínekre, stb., később pedig ezekhez az élményekhez fűződve választanak regényeket, szépirodalmi műveket. A felkeresett nevezetességek, pl. néprajzi gyűjtemények, tájházak, technikai és műszaki múzeumok a tudományos, szakmai ismereteket, a látókört is tágítják. Ezek mellett nagy előnye még a

turizmusnak, hogy utazás közben barátságok szövődhetnek, személyes és szakmai kapcsolatokat egyaránt kialakíthatnak az utazók (Torgyik 2013).

Az időseknek motiváló tényező lehet a pihenés, kikapcsolódás, a kulturális eseményeken való részvétel, más kultúrák megismerése, történelmi nevezetességek megtekintése. Az utazások alkalmával meglátogathatják rokonaikat, ismerőseiket, vagy hódolhatnak hobbijuknak, pl. horgászás, túrázás. Ezeken kívül pedig szórakozási és vallási célból is elindulhatnak. Végül is elmondható, hogy az utazással mindenképpen kapcsolatba hozható a művelődés, a kultúraközvetítés és a tanulás is (Torgyik 2013).

Azonban lehetnek gátló tényezők is. Elsőként az anyagi gondok, valamint a kedvezőtlen egészségi állapot, amelyek erősen befolyásolják az utazás milyenségét. Ezen kívül pedig az egyénekre hárulhatnak egyéb feladatok, pl. egy beteg családtag ápolása, állatgondozás vagy gyermekfelügyelet (unoka), amelyek nehezíthetik az utazásra szánt időt biztosítani (Michalkó-Kiss-Kovács 2008).

Az idősek szívesen mennek túrázni és keresnek fel természetvédelmi területeket. Gyakran kötik össze a kirándulásokat ismeretterjesztő művészeti, történelmi előadásokkal. Ezek a közösségi alkalmak segítik az egészség védelmét, a jó kondíció megtartását és a társas kapcsolatok folyamatos fenntartását is (Torgyik 2013).

Fontos volna az idősek utazási szokásaival foglalkozni, támogatni azt, ugyanis a megszokott környezetükből való kiszakadással jelentősen hozzájárulnak a harmadik generáció szubjektív életminőségének és az egészségi állapotuk javulásához, ezáltal egy elégedettebb társadalom kialakulásához is (Michalkó-Kiss-Kovács 2008).

Ezeket tekintve a turizmust szintén nevezhetjük tanulási színtérnek, mely során elsősorban informális, de esetenként non-formális formában is megjelenik az ismeretszerzés. Az idősek megnövekedett szabadidejüknek köszönhetően gyakran kirándulnak, utazgatnak, és ezek során a pihenés, regenerálódás mellett számos új ismeretet is szerezhetnek.

Összegzés

Fontos tanulási színtereknek számítanak a különböző kulturális intézmények. A művelődési házakban számos klub, előadás, csoport nyújt számukra művelődési lehetőséget, amelyek keretein belül nem csak új ismereteket szerezhetnek, társaságban vannak, hanem alkotó vágyaikat is kibontakoztathatják. A könyvtárak funkciójuknak köszönhetően nagy szerepet játszanak az ismeret- és kultúraközvetítésben, keretein belül olvasóköri alakulhatnak, kiállításokat, előadásokat szervezhetnek. A múzeumok szintén ismeret- és kultúraközvetítő funkcióval bírnak, emellett az időseket foglalkoztatni is tudják önkéntes programokon, feladatokon keresztül, pl. az adott témával kapcsolatban mesélnek a látogatóknak, vagy a helytörténeti kiállítás elkészítésében vesznek részt.

A média szerepét szintén fontosnak tartottuk kiemelni, mivel az idősek szabadidejük nagy részét töltik televízió nézéssel, vagy rádióhallgatással. Számos műsorból választhatnak, amelyek közül pl. az ismeretterjesztő adások, kvízzjátékok fontos forrásai lehetnek az ismeretszerzésnek. A manapság egyre inkább terjedő technikai eszközök, számítógépek, laptopok használata számukra szintén új tanulási lehetőséget biztosítanak. Végül a turizmus, az utazások során szerzett ismeretek,

tapasztalatok fontosságát is kiemelhetjük. A művelődés fontos színtereinek számítanak a különböző kulturális úti célok, amelyeket meglátogatnak utazásaik során.

Ezekon kívül még non-formális és informális tanulási színtérként jelenhet meg az egyház, művelődési, kultúraközvetítő intézmények (IKSZT, Agóra, stb.), a civil szervezetek, a különböző csoportosulások, baráti körök, amelyek egy-egy téma köré szerveződnek.

A közösségi programok hozzájárulnak az időskori elszigeteltség, az izoláció rossz érzésének megelőzéséhez. Ezekon az alkalmakon lehetőség van a társas összejövetelekre, közösséget formálnak, az egyedüllét, a magány, a tétlenség negatívan ható érzéseit segítenek elűzni. Meghatározó szerepük van a jó közérzet, az életkedv, az egészség fenntartásában, és ez által a lelki problémák megelőzésében is segítenek. Az idősok számára új kapcsolatok kialakítását is jelenthetik ezek a lehetőségek, emellett pedig másokkal, a velük egykorúakkal tudják megosztani élettapasztalataikat (Torgyik 2013).

Felhasznált irodalom

BOGA, Bálint (2000): Időskorúak felnőttoktatása a közművelődésben, a művelődési otthonokban. In: Horváthné, B. Mária – Pordány, Sarolta (szerk.): Tanulás, művelődés, szabadidő időskorban. Budapest, IIZ/DVV Budapesti Projektiroda, 55-70.p.

GELENCSÉR, Katalin (2006): Az időskorúak művelődése és közösségi formái Magyarországon. Budapest, Kultúrponrt Iroda.

HIDYNÉ, Kádár Emma (1989): Művelődés az időskorban. Budapest, Múzsák.

JÁSZBERÉNYI, József (2009): Az aktív időskor lehetőségei Magyarországon. (Bevezetés a geronto-andragógiába). Budapest, PrintXBudavár.

KORMOS, Sándor (1999): Közművelődési intézmények és szervezetek. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.

MICHALKÓ, Gábor – KISS, Kornélia – KOVÁCS, Balázs (2008): A szürke párdúc útra kel: az időskorúak utazásainak szerepe szubjektív jólétük tükrében. In: Grábics, Ágnes (szerk): Aktív időskor. Tanulmánykötet. Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, Szociális és Munkaügyi Minisztérium, 80-96.p.

PALOTAINÉ, Simon Ilona (2003): A múzeumpedagógia elméleti alapjai. In: Foghtúy, Krisztina – Szepesházy, Kurimay Ágnes: Múzeumpedagógiai tanulmányok I. Budapest, ELTE PPK Oktatásmódszertani Központ Közleményei, 1. sz. 11-18.p.

Torgyik, Judit (2013): A tanulás színterei felnőtt- és időskorban. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó.

SÁRI, Mihály (2007): A kultúra intézményrendszereinek történeti-funkcionális változásai. Pécs, Pécsi Tudományegyetem Felnőttképzési és Emberi Erőforrás Fejlesztési Kar.

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár honlapja: http://www.fszek.hu/konyvtaraink/krisztina_krt_87-91/?article_hid=28171